

**Aan de geestelijken van het aartsbisdom van Utrecht en het
bisdom van Haarlem : over het verkiezen van vikarissen en
bisschoppen in 't bisdom van Haarlem, bij het openvallen van
deszelfs zetel**

<https://hdl.handle.net/1874/233870>

305 B14⁸

**CENTRALE OUD-KATHOLIEKE
BIBLIOTHEEK**

Universiteits-Bibliotheek, Utrecht

mm 10367

305 B 14⁸

AAN DE GEESTELIJKEN

VAN HET AARTSBISDOM VAN UTRECHT

EN HET BISDOM VAN HAARLEM.

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

Over het verkiezen van VIKARISSEN en BISSCHOPPEN in
't Bisdóm van Haarlem, bij het openvallen van deszelfs zetel.
Eindregeling deswegens vastgesteld in de Vergadering der
Haarlemsche Geestelijkheid, gehouden te Amsterdam, 3 October 1866.

Voorloopig dient er aangemerkt, dat — toen de zetel van *Haarlem*, door het overlijden van den Hoogwaarden Heer HENRICUS JOANNES VAN BUUL, in 1862 was opengevallen — reeds de kwestie over de wedervervulling van Haarlems zetel (in zooverre betreft het *regt tot de keuze* eens nieuwen Bisschops) is voorgekomen. De groote meerderheid der Haarlemsche Geestelijkheid, hield het gevoelen staande, dat zij *regt van keuze* bezat, en wel zóó, dat op de door haar uitgebragte *keuze*, slechts van den kant des Metropolitaans de *confirmatie* behoefde te volgen, ten einde hare electie definitief ten einde te brengen. Anderen daarentegen, en onder dezen ook de Metropoliiaan, kenden aan de Geestelijkheid slechts een *regt van voordragt* toe, waaraan de *benoeming* door den Metropoliiaan te doen, alleen de kroon konde opzetten.

Na verschillende en langdurige debatten hierover van weerskanten gevoerd, konden eindelijk allen zich in het voorstel vereenigen, om — al het overige daarlatende — de wijding *more majorum* met het examen van den consecrandus aan te vangen, en het *instrumentum consecrationis* voor alle acte te laten gelden. Dit *instrumentum consecrationis* werd dan ook na de wijding van den tegenwoordigen Bisschop van *Haarlem* door allen zonder voorbehoud onderteekend. Allen erkenden daarin, dat „de nu gewijde Bisschop reeds van 't begin des jaars 1865, onder den titel van *verkozen Bisschop* de Haarlemsche Diocees *wettiglijk* geadministreerd had.” Door deze minnelijke schikking en onderlinge toenadering behield „de vrede van CHRISTUS” de overhand in aller harten en werd de ontstane kwestie gelukkig opgelost.

Opdat echter in vervolg van tijd, bij het openvallen van Haarlems zetel, niet andermaal dezelfde noodlottige moeilijkheid mogt oprijzen, wegens het wedervervullen van dien zetel, was de tegenwoordige vergadering door den Bisschop van *Haarlem* te zamen geroepen ter overweging van de vraag: „Wat moet er gedaan worden, om voor het „vervolg, bij het openvallen van den zetel van Haarlems kerk, overeenkomstig de voorschriften van het kerkregt regelmatig in deszelfs vervulling te voorzien?”

Ter bijwoning der vergadering waren niet alleen al de Geestelijken van *Haarlem*, maar ook de Aartsbisschop van *Utrecht* en de Bisschop van *Deventer* uitgenoodigd, ten einde met gemeenschappelijk overleg eene zaak te overwegen, waarbij niet alleen de kerk van *Haarlem*, maar ook de *Ecclesia Metropolitana atque Suffraganea* een zoo hoog belang hebben.

De Aartsbisschop had zich echter van het bijwonen dezer vergadering verschoond bij schrijven van 25 September l.l.; maar in dien brief tevens als ziju gevoelen of advies opgegeven, dat het beste was, een *kapittelraad* te benoemen: daar deze, bij het openvallen van den zetel, naar de tegenwoordige kerktucht van zelv' het *regt der keuze* bezat. „Maak gebruik” — zoo schreef Z.H.W. aan den Bisschop van *Haarlem* — „van het regt, „dat u als Bisschop onbetwistbaar toekomt, namelijk een kapittel te benoemen. De zaak „is daarmede uit: want het kapittel is *per se* de *Electio Episcopi*. Gij treedt daarmede in „niemands regt; gij doet aan niemands regt te kort”, enz.

De Bisschop van *Deventer*, HERMANUS HEYKAMP, had de uitnoodiging bereidwillig aangenomen, en was dan ook op den gestelden dag ter vergadering tegenwoordig, evenzeer als de gansche geestelijkheid van *Haarlem*, met name: JOHANNES HARDERWIJK, Pastoor te *Haarlem*; JOHANNES BAAS, Pastoor te *Aalsmeer*; CHRISTIANUS KARSTEN, President van 't Seminarie te *Amersfoort*; JOHANNES HENRICUS DE VRIES, Pastoor te *Amsterdam*; CASPARUS JOHANNES RINKEL, Pastoor te *Krommenie*; CORNELIUS DIEPENDAAL, Pastoor aan den *Helder*; JOHANNES JAKOBUS VAN GREUNINGEN, Pastoor te *Egmond aan Zee*; JAKOBUS JOHANNES VAN THIEL, Pastoor te *Enkhuizen*; GERARDUS DIEPENDAAL, Pastoor te *Zaandam*; benevens de Voorzitter LAMBERTUS DE JONG, Bisschop van *Haarlem*.

De vraag werd als nu door den Voorzitter ter tafel gebragt: „hoe voor het vervolg „te voorzien in de regelmatige vervulling van den openvallenden zetel van *Haarlem*?”

Allen erkenden, dat er in de positie der kerk van *Haarlem*, die aan haar hoofd wél een Bisschop, maar geen kathedraal kapittel meer heeft, in het nieuwe kerkregt niet voorzien is, wat betreft de wedervervulling van haren zetel, wanneer deze openvalt. Zal nu de tegenwoordige Bisschop van *Haarlem*, ter tegemoetkoming van dit ongerijf, zich zelven een kapittelraad kiezen aan wien, naar het nieuwe kerkregt, de keuze eens Bisschops toekomt?

Alleen reeds de beperktheid der kerk van *Haarlem* maakt de instelling van zulk een kapittel bij haar niet wenschelijk, of liever gezegd: ondoenlijk. De kapitfels toch zijn ontstaan, gelijk Z. B. VAN ESPEN opmerkt: „*labentibus saeculis. . . . clericorum numero excrecente*”. 1)

1) Suppl. opp. tom. V. p. 356. col. 2. alin. *Labentibus*.

Daar er nu hier geene *excrecentie* van Geestelijken is, dewijl er slechts negen Haarlemsche Priesters gevonden worden, die het gezag van hunnen wettigen Bisschop erkennen, oordeelde de vergadering het dienstiger om in dezen toestand naar de aanwijzing van bevoegde kerkregtsgeleerden „waar het nieuwe kerkregt geen plaats kan hebben, weder gebruik te maken van het oude”. 1)

Te eerder, omdat alzoo tevens de geest van het nieuwe kerkregt, hetwelk aan het kathedraal kapittel, als *repraesentant der geestelijkheid*, de keuze opdraagt of toekent, te beter wordt in het oog gehouden. 2)

Het was dan ook de algemeene wensch der Haarlemsche Geestelijkheid, dat er geen kapittel zou benoemd worden; maar de gansche Geestelijkheid bij het *sede vacante* als kiezer zou optreden. De Voorzitter alsmede de Bisschop van *Deventer* vereenigden zich ten volle met dien wensch.

Er werd alzoo na gehouden ernstige beraadslaging vastgesteld:

1°. Wanneer de zetel openvalt, zal de geestelijke, die het eerst daarvan kennis draagt, de twee oudste geestelijken (naar orde van wijding) daarvan onmiddellijk kennis geven.

2°. Deze twee oudste geestelijken hebben de bevoegdheid en de verplichting, om aan de overige leden der Haarlemsche geestelijkheid, onverwijld het overlijden kenbaar te maken, en te gelijk hen tezamen te roepen, ten einde binnen den door de Canons gestelden termijn tot verkiezing van een Vikaris te kunnen overgaan.

Die belet is aan deze oproeping gevolg te geven, geve daarvan schriftelijk kennis.

3°. De verkiezing van den Vikaris geschiedt door al de leden der Haarlemsche Geestelijkheid met *volstrekte* meerderheid van stemmen.

Het lidmaatschap van die Geestelijkheid wordt men geacht te verkrijgen door het ontvangen der *Priesterwijding*.

Zij die *wettig* blijken belet te zijn bij die verkiezing te adsisteren, zullen hunne stem, bij gesloten briefje, door een der aanwezige leden kunnen inbrengen.

1) Z. B. VAN ESPEN, *Refutatio responsi ad motiv. juris pro capit. Harl.* suppl. opp. tom. V. p. 372. col. 1 alin. *Absit.* „Istis in regionibus antiquo jure utendum adhuc esse, ubi novo ob temporum injuriam locus non esset, sive ibi „clerum defuncto episcopo aut a functionibus impedito, regimen posse suscipere, curamque pastoralem posse habere, „ubi forte capitulum cathedrale, cui juxta modernum Ecclesiae regimen jus illud competit, ultra non existeret.” Cap. II. § II.

2) Idem. *Casus resolutio Doct. Lorán.* ibidem p. 399. col. 2. alin. *Istud.* „Si enim istiusmodi juris exercitium alicui vel aliquibus permissum sit; et ille vel illi defecerint, vel negligentius „se gesserint, plenum juris illius exercitium relabatur ad primam originem, sive ad illos, a quibus derivatum fuerat „atque profluxerat; adeo, ut si capitulo vel principi . . . commissum sit exercitium juris eligendi Episcopi, et „capitulum vel princeps officio suo defecerint, tota celebrandae electionis potestas ad superstitem clerum et plebem „revoletur.” Cap. II. § I.

Cf. etiam *Recueil de divers témoignages*, p. 312, 313: ubi demonstratur: „quod prioribus saeculis antequam „cathedralia capitula erigerentur, penes clerum, defuncto episcopo, remanebat autoritas, jurisdictio et potestas viduatum „pascendi gregem,” etc. ibid. art. IV. N°. III.

4°. Zoodra de keuze van Vikaris of Vikarissen geschied is, wordt daarvan officieele mededeeling gedaan aan den Metropolitaan en den comprovincialen Bisschop, ter fine van kennisgeving, *niet* ter fine van goedkeuring.

De aldus verkozen Vikarissen hebben dezelfde regten en bevoegdheden, als de door een kathedraal kapittel aangestelde Vikarissen *jure communi* bezitten.

5°. De Vikaris (of Vikarissen) draagt zorg, dat zoo tijdig mogelijk de Geestelijkheid worde zamengeroepen ter verkiezing van een nieuwen Bisschop.

Ook deze verkiezing geschiedt bij *rolstreckte* meerderheid van stemmen der aanwezige Priesters van het Haarlemsche Bisdom, terwijl zij die *wettig* blijken belet te zijn, dezelfde vrijheid genieten als sub n°. 3; om namelijk hunne stem bij gesloten briefje door een der aanwezige leden in te brengen.

6°. Overeenkomstig de aanwijzing van het oude kerkregt, 1) zal er van wege den Metropolitaan bij de verkiezing een *Visitor*, of *Defensor* kunnen worden afgevaardigd, welke voor ons geval de Bisschop van *Deventer* zou kunnen zijn; ten einde de kiezers wegens hunne verplichtingen te onderrigten, en op de verkiezing zelve toezigt te houden. 2)

7°. De door de geestelijkheid van *Haarlem* volbragte keuze van een nieuwen Bisschop (*decretum electionis*), wordt door den Vikaris ter kennisse gebracht van den Metropolitaan en den Bisschop der provincie, ten einde dezen *tum electionis formam, tum qualitates Electi* zouden kunnen onderzoeken, en of goedkeuren, of op canonieke gronden verwerpen. 3)

8°. Zoolang de *confirmatio* van den Metropolitaan en den Comprovinciaal nog niet is ingekomen, houden de Vikarissen het bestuur in handen.

9°. De vergadering besluit, dat van al het bovenstaande een authentiek afschrift den Aartsbisschop van *Utrecht*, HENRICUS LOOS, zal worden opgezonden, ten einde de Metropolitaan de verhouding kenne, waarin hij ten gevolge der thans genomen besluiten geplaatst is tegen over zijne suffragane kerk van *Haarlem*.

Nota. Al de bovenstaande besluiten zijn genomen met algemeene stemmen: uitgezonderd alleen het besluit in het eerste lid van N°. 4. Één lid der geestelijkheid wenschte de officieele mededeeling van de keus en aanstelling van Vikarissen niet enkel gedaan te zien ter fine van *kennisgeving*, maar ook ter fine van *goedkeuring*.

1) Z. B. VAN ESPEN. *Jus Eccl. univ.* pars I. tit. XIII. cap. I. n°. XI.

2) „*Visitoris officium praecipuum erat curare, ut indilate et canonice perficeretur novi Episcopi electio . . . componere abortas forte contentiones ac divisiones et electionis instrumentum omnium manu roboratum deferre ad Metropolitanum, ad quem praecipue pertinebat confirmatio et ordinatio novi Episcopi.*” *Vindiciae resol. disquis.* III. § V. n°. VIII.

3) „*Haec ostendunt Metropolitanum et Episcopos comprovinciales non ita fuisse electione . . . constrictos, quin eam ex causa legitima rejicere possent.*” v. ESPEN. *Jus Eccl. univ.* p. I. tit. XIII. C. I. n°. XII.

Ten blyke der waarheid van al het bovenstaande, en ter voorlichting voor de nakomelingschap hebben ondergeteekenden geoordeeld, dit alles door hunne gewone handteekening te moeten bekrachtigen, alsmede van het Bisschoppelyk zegel te voorzien.

Amsterdam, 3 October 1866.

L. S.

LAMBERTUS DE JONG, *Bisschop van Haarlem*.

J. HARDERWIJK.

J. BAAS.

C. KARSTEN.

J. H. DE VRIES.

C. J. RINKEL.

C. DIEPENDAAL.

J. J. VAN GREUNINGEN.

J. J. VAN THIEL.

G. DIEPENDAAL.

*JOHANNES, door de goddelijke Voorzienigheid Aartsbisschop van Utrecht,
aan allen die dezen zullen lezen of hooren lezen, heil in den Heer!*

Nadat het oude kathedrale kapittel, bij de oprigting der bisdommen van de kerk-provincie van *Utrecht*, in de diocese van *Haarlem* ingesteld ten jare 1559, in zijne opheffing, door Z. H. paus Pius IX *proprio motu* uitgesproken in zijne Breve van 23 Julij 1858, berust en *facto* toegestemd had, en alzoo zijn altijd nog wettig bestaande, en ook onzerzijds steeds erkende kerkelijk verband met de oude Geestelijkheid (of Clerezy) van genoemd Bisdom had opgehouden, werd voor de laatstgenoemde Geestelijkheid de behoefte geboren aan eene nieuwe regeling der regten, welke volgens het nieuwe kerkregt aan genoemd kathedraal kapittel bij het openvallen van den zetel worden toegekend.

Om daarin te voorzien, heeft wijlen de Hoogw. Heer LAMBERTUS DE JONG, Bisschop van *Haarlem* enz., tegen 3 October 1866 eene vergadering beroepen zijner Geestelijkheid, met schriftelijke uitnoodiging aan den Metropolitaan, wijlen den Hoogw. Heer HENRICUS LOOS, Aartsbisschop van *Utrecht*, en aan den Comprovinciaal-bisschop, wijlen den Hoogw. Heer HERMANUS HEYKAMP, Bisschop van *Deventer*, om op die vergadering in persoon tegenwoordig te zijn, ten einde met gemeenschappelijk overleg eene Eindregeling vast te stellen omtrent alles wat, ter bewaring der regten zijner kerk, en voor den ordenlijken gang der zaken, zoude behooren te geschieden *sede vacante*, bij name, ten aanzien van het bestuur der kerk in dien toestand, en van de keuze van een Vikaris-Generaal bij den openstaanden zetel, en van de verkiezing van een nieuwen Bisschop.

De bovengenoemde Metropolitaan verschoonde zich, bij schrijven van 25 Sept. 1866, van het bijwonen dier vergadering, maar onder bijvoeging in hetzelfde schrijven van zijn advies, namelijk, dat de Bisschop van *Haarlem* een nieuw kathedraal kapittel zoude instellen, als zijnde dit, volgens Zijn Hoogw^s. gevoelen, het regt van den Bisschop, en tevens de meest geschikte wijze om alle zwarigheden ten deze te ontgaan.

De evenzeer genoemde Comprovinciaal-bisschop was in persoon ter vergadering tegenwoordig; en ook de oude Geestelijkheid (of Clerezy) des Bisdoms was met haren Bisschop voltallig aanwezig.

Na de opening der vergadering, waar de afwezigheid van den Metropolitaan betreurd werd, ter zake overgaande, werd allereerst het advies des Metropolitaans, strekkende tot oprigting van een nieuw kathedraal kapittel, in beraadslaging gebracht. Allen kwamen overeen dat, in gewone omstandigheden zeker niets eenvoudiger, niets doeltreffender wezen zou. Maar het was evenzeer het eenparig gevoelen der vergadering, dat in de gegeven omstandigheden, aangezien de oude Geestelijkheid (of Clerezy) van *Haarlem*, ten gevolge der zoo betreurenswaardige verdeeldheid ook in deze diocese, tot een uiterst klein getal was ingesmolten, de oprigting van zulk een collegie, even onraadzaam, als met de natuur van een kapittel in lijnregten strijd was. Welk toch was het bekende motief geweest der oprigting van alle kathedrale kapittels in de katholieke kerk? Immers, het toenemen van het aantal geestelijken bij de uitbreiding der diocesen, en de daaruit ontstane onmogelijkheid om deze allen, zoo dikwijls voor den Bisschop behoefte aan gemeenschappelijk beraad ontstaan mogt, te doen zamenkomen. Om deze reden alleen reeds, en onder voorbijgaan van nog andere bezwaren, meende men algemeen het denkbeeld der instelling van een kathedraal kapittel geheel ter zijde te moeten stellen.

Men nam daarom tot grondslag den regel der Canonisten: „Waar geen plaats is „voor de toepassing van het nieuwe kerkregt, daar behoort men tot het oude terug te „keeren.” Dienovereenkomstig werd de voorziening in alles wat tot den toestand, in het kerkelijk regt *sedes vacans* geheeten, betrekking heeft, vervolgens geregeld, op die wijze als in de gedrukte „Eindregeling” vermeld wordt, en deze Acte door alle aanwezigen goedgekeurd en aangenomen.

In de voorjaars-vergadering der oude Geestelijkheid (of Clerezy) van *Haarlem*, 14 Mei 1867, op nieuw ter tafel gebracht, alleen ten fine van redactie-herziening op enkele punten, door den Hoogw. Bisschop van *Haarlem*, werd de Acte van 3 October vorigen jaars, onveranderd op nieuw bevestigd, ten bewijze van erkenning en aanneming door alle aanwezigen onderteekend, en vervolgens door genoemden Hoogw. Kerkvoogd aan de Leden der oude Geestelijkheid (of Clerezy) van *Haarlem* afgegeven om door elk hunner te worden afgeschreven, en in de archieven der respectieve pastorijen te worden neêrgelegd.

Dat deze „Eindregeling”, enz. van nu af voor de oude Geestelijkheid (of Clerezy) van Haarlems diocese kracht van wet had, blijkt uit het voorgaande van zelf. De Acte waarin deze „Eindregeling” enz. vervat is, was opgemaakt en vastgesteld door de Bisschoppen der provincie, in overleg met die Geestelijkheid zelve; zij was aan deze laatste

door haren wettigen Bisschop afgegeven, en door alle leden, ten bewijze van instemming en aanneming, eigenhandig onderteekend. Dat de Metropolitaan niet persoonlijk tegenwoordig geweest was ter vergadering, dit werd door Zijn Hoogwaarde's medegedeeld advies vergoed. Dat hij aan de discussie niet had deelgenomen, en tegen de in die vergadering vastgestelde „Eindregeling” zijne bezwaren of bedenkingen derhalve niet had kunnen kenbaar maken, mogt betreurd worden, maar konde aan de bepaalde „Eindregeling” geenerlei schade doen; daar het evenmin de kracht dier Acte zoude hebben weggenomen of verminderd, ingeval Zijn Hoogw., persoonlijk ter vergadering tegenwoordig, zich soms niet had kunnen laten overreden tot instemming met de vastgestelde bepalingen. Immers, PROSPER FAGNANI (Commentar. in Libr. V Decretal. Cap. *Sicut olim*, n°. 104) sprekende van de zamenkomsten der Bisschoppen eener kerkprovincie met hunnen Metropolitaan, en van de daar te nemen besluiten, zegt: „Wanneer de Metropolitaan van een ander „gevoelen is dan zijne Suffraganen, heeft Z. Heiligheid gezegd, dat het gevoelen der „Suffraganen de bovenhand moet hebben, en dit wel op grond dáárvan dat de Bisschoppen „eene beslissende stem hebben en mederegters zijn; en omdat de Canonisten zeggen, dat de „Metropolitaan de bepalingen moet vaststellen overeenkomstig hunnen raad en toestemming „of van die der meerderheid.” De geleerde P. TAMBURINI (Praelect. de Ecclesia, part. III, pag. 259) deze woorden van FAGNANI aanhalende, maakt de aanmerking: „En de Bisschoppen” zijn niet uit gunst mederegters (hetgeen uit de woorden van FAGNANI „Sanctus Dom. noster dixit” soms door den een of ander mogt worden afgeleid), maar zij „zijn mederegters door hunne waardigheid zelve (*conjudices nati*), als hebbende eene „oorspronkelijke jurisdictie over het hun toevertrouwde gedeelte der kudde, welke jurisdictie „zij onmiddellijk van CHRISTUS ontvangen hebben, die geenerlei bevestiging, zelfs van den „Paus van Rome op hunne besluiten vordert.” Eindelijk, tot de beweegredenen die in de vorige eeuw tot de wijding en aanstelling van den Bisschop van *Decenter* geleid hebben, behoort ook juist uitdrukkelijk deze, opdat er, bij verschil van gevoelen tusschen den Metropolitaan en zijnen Suffragaan, eene meerderheid van gevoelens zoude kunnen verkregen worden.

Op grond van deze eenvoudige aanmerkingen zoude het overbodig kunnen heeten, de bovengenoemde „Eindregeling” enz. door het toetreden van den Metropolitaan alsnog te bevestigen.

Evenwel, gelijk de opvolgende Aartsbisschoppen van *Utrecht*, JOH. NEERCASSEL en P. CODDE, benevens den Bisschop Coadjutor ZACH. DE METZ, niet gearzeld hebben de Acte van Vernieuwing des Metropolitaan Kapittels door den Aartsbisschop PHIL. ROVENIUS, en de Bevestiging en uitbreiding der regten van genoemd Collegie door den Aartsbisschop JAC. DE LA TORRE, elk voor zich goed te keuren en te bevestigen; zoo heeft het ook ons goedgedacht de meergenoemde „Eindregeling” enz. te erkennen, goed te keuren en zooveel noodig te bekrachtigen; onze onderhoorige Geestelijkheid daarvan kennis te geven, zooals wij bij dezen doen, hen vermanende zich dienovereenkomstig te gedragen en geene andere Acte dan de genoemde „Eindregeling” enz. als wettigen grondslag aan te merken

voor alle en elke der handelingen die bij den openstaanden zetel van *Haarlem* zullen te verrigten zijn.

Ten bewijze waarvan wij dezen met onze eigene handteekening bekrachtigd en met ons gewoon zegel voorzien hebben.

Gedaan te *Utrecht* den 9 Julij 1876.

L. S.

JOHANNES HEYKAMP,

Aartsbisschop van Utrecht.

1. WOORDEN VAN FAGNANI: „Cum omnia haec ex Suffraganeorum et Metropolitanorum sententia peragi debeant. si Metropolitanus est unius sententiae, Suffraganei autem alterius, S. D. N. dixit, sententiam praevalere Suffraganeorum, et hoc quia habent votum decisivum et sunt conjudices; et quia Doctores dicunt quod debeat Metropolitanus statuere de consilio et assensu eorum vel majoris partis.”

2. WOORDEN VAN P. TAMBURINI: „Habent igitur statuta synodalia in quavis provincia vim obligandi, &c. Quod fluit non solum ab episcopatus natura, sed etiam a decretis Canonum, a praxi totius Ecclesiae, ac vel ab ipsa Romanorum confessione. Nam, teste FAGNANO, ubi Metropolitanus sit unius sententiae &c. (ut supra) et episcopi sint *conjudices*. Sunt praeterea conjudices nati, originariam jurisdictionem habentes in portionem gregis sibi commissam, quam quidem jurisdictionem non aliunde quam a CHRISTO acceperunt. Ergo perspicuum est, habere statuta synodalia a se ipsis nativam vim obligandi. Ex quo sponte sequitur statuta synodorum, ut habeant vim obligandi, non indigere Pontificis approbatione vel confirmatione.”
